

Костюк М.І.

викладач,

*Вінницький національний медичний університет
імені М.І. Пирогова*

ХРИСТИЯНСЬКЕ ВИХОВАННЯ – ЦЕНТРАЛЬНА СКЛАДОВА ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СУЧАСНИХ ДІТЕЙ

Початок другого десятиліття ХХІ ст. в Україні найбільш радикальним чином підірвав віру в людину з її безмежними можливостями і волею до добра, віру у можливість вирішення існуючих проблем, можливість знайти механізми втілення їх у життя. В останні місяці 2013 – перші місяці 2014 рр. в Україні в глобальному сенсі постало питання патріотизму, виховання й освіти молоді, підростаючих поколінь. Виявилось, що Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року переважно носить декларативний характер і не в змозі забезпечити цілісну систему виховання, морального і духовного розвитку та соціалізації дітей і молоді. Соціологічні дослідження, які проводяться установами різного рівня, свідчать про те, що населення України не довіряє ні уряду, ні парламенту, ні армії, ні більшості громадських інститутів. Єдиним громадським інститутом, якому довіряють є Церква і, зокрема, Православна Церква. І хоча Україна є секулярною державою, очевидно, буде доцільним звернутися з наукових позицій до релігійної традиції в контексті духовно-морального становлення особистості [2].

Необхідність корекції змісту гуманітарної освіти чи не передусім стосується нагальної потреби прилучення покоління, що формується, до вивчення величезного пласта людської цивілізації, пов'язаного із релігійним феноменом. Як одна із форм суспільної свідомості, релігія була і є важливим чинником у соціальному, політичному і культурному житті народів світу [4].

Релігійна освіта – це діяльність, здійснювана професійно підготовленими особами (священнослужителями, релігійними педагогами), що покликана передавати віроповчальні доктрини, релігійний досвід, богослужбову практику, а також здійснювати підготовку педагогічних кадрів для системи релігійної освіти [1].

Під поняття «релігійна освіта» підпадають ті форми освіти всіх рівнів, які організовані органами державної влади чи релігійними організаціями з метою забезпечення права особи навчатися релігії.

Чинне законодавство України про освіту не дає чіткого однозначного тлумачення проблеми. Конституційна норма про відокремлення церкви від держави і школи від церкви є не більш ніж конкретизацією статті 15 Конституції України, якою закріплено ідеологічний плюралізм як одну з фундаментальних засад суспільного життя в Україні. А отже, це означає неможливість існування єдиної

державної церкви і її впливу на діяльність країни, що не заперечує правові засади впровадження релігійної освіти будь-якої конфесії на державному рівні [3].

На теренах нинішньої України впродовж багатьох століть церква була головним соціальним інститутом виховання людини. У церковній чи монастирській школі дитина навчалася грамоті, моралі, пізнанню істини, позитивній поведінці. Християнське виховання дітей велося шляхом впливу віри, православ'я на особистість. Православ'я намагалось облагородити позитивні інстинкти людини, піднести її духовні якості. Православний храм завжди був центром естетичного виховання. У храмах, монастирях, церковних навчальних закладах обов'язково організовувалися хори. До церковного співу причетні такі видатні композитори як С. А. Рахманінов, Д.С. Бортнянський, Н.А. Римський-Корсаков та інші [5].

Переважна більшість видатних педагогів-учених була релігійною. Серед них Я.А. Коменський, М.І. Пирогов, К.Д. Ушинський. До недавнього часу це свідомо замовчувалось, а глибока релігійність К.Д. Ушинського трактувалась як одна з «реакційних помилок його світогляду». Великий педагог не позиціонував себе ні як матеріаліст, ні як ідеаліст, але проблеми релігійності, християнського виховання розглядаються у багатьох його працях, зокрема таких як «Педагогічна антропологія», «Про народність у суспільному вихованні» та інших. Він писав: «Для нас нехристиянська педагогіка – річ немислима, задум без спонук у минулому, без результатів у майбутньому. Все, чим людина, як людина може і повинна бути, виражено повністю у божественному вченні, і виховання залишається тільки передовсім і в основу всього покладені всі істини християнства. Воно слугує джерелом всякого світла і всякої істини і вказує високу мету всякому вихованню» [2].

Проте для України на сьогодні більш нагальною є проблема вибору моделі відношення між релігією та шкільною освітою. З одного боку, є законодавчий базис, який регулює ці відносини (Конституція, Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації», Закон України «Про освіту», Закон України «Про загальну середню освіту» тощо), але з іншого боку – думка громадськості (сформована як зацікавленими інституціями, так і власними уявленнями громадян), яка прагне змінити наявну ситуацію [6]. Тому виникають накази та підзаконні акти, які трансформують положення у сфері місця релігії в шкільному освітньому процесі від часткової уваги у інваріативній частині обов'язкових курсів (згадки в літературі, країнознавстві, історії) до виділення курсів духовно-естетичного спрямування. Згідно із Законом України про «Загальну середню освіту» предмети духовно-морального спрямування можуть викладатися вчителями загальноосвітніх навчальних закладів, які пройшли відповідну педагогічну підготовку у вищих навчальних закладах.

Як відомо з історії, освіта й шкільництво в Україні розвинулося на базі християнської релігії від часу княгині Ольги й князя Володимира Великого. Цього не можна заперечити, що український народ більш як тисяча років плекав християнську етику в родині та суспільних звичаях й обрядах. У храмі діти з семи років сповідувались, слухали проповіді, які фактично були уроками моральності, у свята причащалися. У церкві хрестили, вінчали, відспівували, поминали [5].

Введення добровільного навчання християнської етики в загальноосвітніх школах України є позитивним рішенням. Іновіруючі й невіруючі батьки мають право звільнити своїх дітей від цих класних навчань. Завданням школи є не тільки навчати рідної і чужих мов та інших загальноосвітніх предметів, але теж виховувати нове покоління громадян України [1].

Повернення нашої школи до християнства не обмежується лише питанням викладання релігії. Йдеться також про загальну релігійну практику школи, про ставлення до релігійних ритуалів, молитви тощо [4].

Має значення участь дітей у богослужінні, релігійних ритуалах хрещення, весілля, похорону тощо. Найбільш прийнятним вирішенням цього питання є спонука батьків до того, щоби вони брали дітей з собою до церкви. Залучення дітей до богослужіння може здійснюватися через організовані при церквах недільні школи.

Нарешті, будь-який шкільний культурний захід повинен бути одухотворений вірою в Бога, що ніяк не можна сказати про деякі теперішні «святкування», котрі виникли в сфері так званої атеїстичної обрядовості.

Повинен у цій ситуації знайти своє місце і вчитель. Якщо він віруючий – не приховувати цього, але й не нав'язувати своїх поглядів дітям; якщо атеїст – мусить бути уважним і толерантним щодо вірувань своїх колег, дітей і батьків.

Якщо звертатися до суті справи, то потрібно сказати, що головні труднощі у викладанні Закону Божого лежить в нерозривності виховання і навчання. У викладанні Закону Божого особливо треба підкреслити, що викладач повинен прагнути не до навчання, а до виховання учнів [4].

Для релігійного виховання потрібні передумови, з яких головною складовою є здорова атмосфера самого навколишнього життя.

Список використаних джерел:

1. Бодак В. А. Релігія і культура: взаємозв'язок і взаємовплив. – Дрогобич, 2005.
2. Релігія в контексті культурно-цивілізаційного діалогу: Монографія / За ред. А. Колодного і Л. Филипович. – К., 2010.
3. Кальниш Ю. Духовні школи в Україні: загальний огляд // Людина і світ. – 2001. – Квітень. – С. 32-37.
4. Лагодич М. Місце та роль релігійної освіти у громадянському суспільстві // Науковий вісник Чернівецького університету. Збірник наукових

праць. – Чернівці: Золоті литаври, 2004. – Вип. 203–204. – Філософія. – С. 131–135.

5. Релігійна і світська освіта в Україні: проблема співіснування. Матеріали Міжнародної молодіжної літньої школи. – К., 2006. – 80 с.

6. Шугаєва Л.М. Релігія в школі: роздуми релігієзнавця // Інноватика з виховання. – 2015. – Вип. 2. – С. 48-54.

Кухарчук Н.С.

викладач,

Могилів-Подільський монтажно-економічний коледж

ПЕДАГОГІЧНА КУЛЬТУРА ВИКЛАДАЧА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Професія викладача вищого навчального закладу – одна із найбільш творчих і складних професій, в яких поєднано науку і мистецтво. Ця професія споріднена з працею письменника (творчість у підготовці матеріалу), режисера і постановника (створення замислу і його реалізація), актора (в педагогічній діяльності інструментом є особистість викладача), педагога, психолога та науковця.

Діяльність викладача вищої школи має високу соціальну значущість і займає одне з центральних місць у державотворенні, формуванні національної свідомості і духовної культури українського суспільства.

Робота викладача вищого навчального закладу – це висококваліфікована розумова праця щодо підготовки й виховання кадрів спеціалістів вищої кваліфікації з усіх галузей господарської діяльності, інтелектуальної еліти суспільства, української інтелігенції. В ній органічно поєднані знання та ерудиція вченого і мистецтво педагога, висока культура та інтелектуальна, моральна зрілість, усвідомлення обов'язку і почуття відповідальності.

Педагогічні кадри нової генерації покликані поєднувати високий професіоналізм із усвідомленням сучасних потреб. У формуванні особистості педагога є два головних аспекти – професійний і культурний.

Професіоналізм спілкування – це готовність і вміння використовувати системні знання у взаємодії зі студентами. Йдеться про те, що виховують студентів не тільки знання, але й сама особистість викладача.

Вищий навчальний заклад покликаний давати не тільки знання, а й формувати особистість, індивідуальність. Культурний педагог – це не взірець формально-етикетної шляхетності, а інтелігентна людина за своєю найвищою духовною сутністю із творчим і гуманним способом